

Seminarium eksperckie
„Ochrona praw człowieka w konfliktach
zbrojnych na przykładzie wojny na Ukrainie
oraz konfliktu w Strefie Gazy”

PRAWA CZŁOWIEKA W KONFLIKTACH ZBROJNYCH NA PRZYKŁADZIE WOJNY NA UKRAINIE

Malwina Ewa KOŁODZIEJCZAK
Wydział Bezpieczeństwa Narodowego,
Akademia Sztuki Wojennej
(WPiA UKSW)

Instytut Prawa Ustrojowego
6 XII 2023

Agenda

1. Zarys metodologiczny
2. MPH wczoraj
3. MPH dziś (*KNZ, definicja, zasady, podstawy prawne*)
4. MPH – podstawy prawne – udział Rosji
5. MPH KZ – Ukraina 2022
7. Wnioski = *Inter arma silent leges*

1. Zarys metodologiczny

Celem jest charakterystyka prawnomiędzynarodowych gwarancji ochrony osób i dóbr na podstawie MPHKZ.

Problem główny: jaki wpływ na MPHKZ ma wojna w Ukrainie?

Hipoteza: Mimo obowiązywania konwencji haskich i konwencji genewskich, prawo międzynarodowe humanitarne konfliktów zbrojnych nie gwarantuje ochrony osobom i dobrom. Wydźwięk sentencji *Inter arma silent leges* wydaje się aktualny, jak nigdy wcześniej.

Konieczne są **zmiany** w **prawie międzynarodowym publicznym** – systemowe, instytucjonalne, normatywne (MTS, MTK, ONZ (RB), KNZ).

2. MPH wczoraj

<https://youtu.be/X1nSJKJj8c8?t=554>

3. MPH dziś = KNZ

Art. 2 pkt 4

„Wszyscy członkowie powstrzymają się w swych stosunkach międzynarodowych od groźby użycia siły lub użycia jej przeciwko integralności terytorialnej lub niezawisłości politycznej któregokolwiek państwa bądź w jakikolwiek inny sposób niezgodny z celami Organizacji Narodów Zjednoczonych”, *Karty Narodów Zjednoczonych*

Potwierdzono także w *Deklaracji zasad prawa międzynarodowego dotyczących przyjaznych stosunków i współdziałania*.

4. MPH dziś - *definicja*

„Normy międzynarodowe ustanowione przez **umowy** międzynarodowe lub **zwyczaj** międzynarodowy, których szczególnym zadaniem jest rozwiązywanie problemów humanitarnych wynikających bezpośrednio z międzynarodowych lub niemiędzynarodowych **konfliktów zbrojnych** i które z przyczyn humanitarnych **ograniczają** prawo stron konfliktu zbrojnego do swobodnego wyboru **metod** i **środków** prowadzenia działań zbrojnych lub **chronią** osoby i **dobra**, które są lub mogą być dotknięte skutkami konfliktu zbrojnego”

Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977, ICRC, Geneva 1987, s. XXVII.

4. MPH dziś – *zasady*

Zasady MPH KZ

- zasada humanitaryzmu
- zasada rozróżniania
- zasada konieczności wojskowej
- zasada proporcjonalności

4. MPH dziś – *podstawy prawne*

PODSTAWY PRAWNE MPHJKZ:

- Deklaracja paryska z 1856 roku dotyczy prowadzenia wojny na morzu, prowadziła do zniesienia kaperstwa korsarstwa;
- Konwencja genewska z 22 sierpnia 1864 r. chroniąca personel szpitalny, rannych;
- Deklaracja petersburska z 1868 roku, dotyczy korzystania z pocisków małego kalibru;
- Konwencje haskie z 29 lipca 1899 r. dotyczy rozbrojenia;
- Konwencja haska z 1904 roku dotyczy ochrony okrętów szpitalnych;
- Konwencja genewska z 6 lipca 1906 r. o ochronie rannych, oraz o ewidencji. Konwencji haskich z 1907 r., między innymi:
 - I Konwencja haska z 1907 r. o pokojowym rozstrzygnięciu sporów międzynarodowych;
 - III konwencja haska z 1907 roku Konwencja dotycząca rozpoczęcia kroków nieprzyjacielskich;
 - IV Konwencja haska z 1907 roku i Regulamin haski z 1907 roku, dotyczy sposobu prowadzenia wojny na lądzie, praw i zwyczajów wojny lądowej;
 - Załącznik do konwencji: Regulamin dotyczący praw i zwyczajów wojny lądowej;
 - V Konwencja haska z 1907 roku dotyczy praw i obowiązków mocarstw i osób neutralnych w razie wojny lądowej;
 - VII konwencja haska z 1907 roku Konwencja o przerabianiu statków handlowych na okręty wojenne; • IX konwencja haska z 1907 roku Konwencja o bombardowaniu przez morskie siły zbrojne w czasie wojny;
 - XI konwencja haska z 1907 roku Konwencja o pewnych ograniczeniach w wykonywaniu prawa zdobycy podczas wojny morskiej;
 - XII Konwencja z 1907 roku dotyczyła utworzenia Międzynarodowego Trybunału Łupów - nie została ratyfikowana;
 - XIII konwencja haska z 1907 roku dotyczy praw i obowiązków mocarstw neutralnych w razie wojny morskiej;
 - Protokół genewski z 1925 roku, dotyczy zakazu używania gazów bojowych, broni chemicznej i biologicznej;
 - Protokół londyński z 1936 roku, dotyczy korzystania w walce z okrętów podwodnych. Konwencje genewskie z 12 sierpnia 1949 r.
- I Konwencja genewska z 12 sierpnia 1949 r., dotyczyła polepszenia losu rannych i chorych w armiach czynnych na lądzie;

- II Konwencja genewska z 12 sierpnia 1949 r. dotyczyła polepszenia losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych na morzu;
- III Konwencja genewska z 12 sierpnia 1949 r., dotyczyła traktowania jeńców;
- IV Konwencja genewska z 12 sierpnia 1949 r., dotyczyła ochrony osób cywilnych podczas wojny;
- Konwencja haska z 14 maja 1954 r. dotyczy postępowania wobec dóbr kultury w czasie konfliktu zbrojnego;
- Regulamin wykonawczy do Konwencji o ochronie dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego;
- I Protokół haski z 1954 r. o ochronie dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego;
- II Protokół haski z 1999 r. o ochronie dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego;
- Konwencja z 1972 r. o zakazie prowadzenia badań, produkcji i gromadzenia zapasów broni bakteriologicznej (biologicznej) i toksycznej oraz o ich zniszczeniu;
- I Protokół Dodatkowy z 1977 r. do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r.;
- II Protokół Dodatkowy z 1977 r. do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r.;
- Konwencja genewska z 10.10.1980 r. o zakazie lub ograniczeniu użycia pewnych broni konwencjonalnych, które mogą być uważane za powodujące nadmierne cierpienia lub mające niekontrolowane skutki;
- Protokół I z 1980 r. o niewykrywalnych odłamkach;
- Protokół II z 1980 r. o zakazie lub ograniczeniu używania min, min-pułapek i innych podobnych urządzeń;
- Protokół II (zmieniony) z 1996 r. o zakazie lub ograniczeniu używania min, min -pułapek i innych podobnych urządzeń;
- Protokół III z 1980 r. o zakazie lub ograniczeniu używania broni zapalających; • Protokół IV z 1995 r. dotyczący ślepiących broni laserowych;
- Protokół V z 2003 r. dotyczący wybuchowych pozostałości wojny;
- Konwencja z 1993 r. o zakazie prowadzenia badań, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz o zniszczeniu jej zapasów;
- Konwencja z 1997 r. z Ottawy o zakazie użycia, składowania, produkcji i przekazywania min przeciwpiechotnych oraz o ich zniszczeniu;
- III Protokół dodatkowy z 2005 r. do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r.;
- Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego z 1998 r.;
- Protokół dodatkowy z 2005 r. do konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r. dotyczący przyjęcia dodatkowego znaku rozpoznawczego (Protokół III);
- Konwencja z Genu z 2008 r. o zabrojeniu broni kosmicznej

4. MPH dziś – *podstawy prawne*

- 1) sukcesywne dodawanie nowych kategorii do listy osób określanych jako „ofiary wojny”, którym MPHKG zapewnia ochronę (ranni i chorzy żołnierze, rozbitkowie, jeńcy wojenni, ludność cywilna na terytorium okupowanym, ludność cywilna jako taka), a także rozszerzenie zakresu sytuacji, w których ofiarom tym przysługuje ochrona (międzynarodowe i niemiędzynarodowe konflikty zbrojne);
- 2) regularne aktualizowanie i zmiana traktatów, by „dopasować” je do realiów konfliktów zbrojnych toczących się w danym czasie, przykładowo zasady dotyczące ochrony rannych przyjęte w 1864 roku, zmieniano następnie w latach 1906, 1929, 1949 i 1977;
- 3) dwa odrębne nurty prawne w ramach MPHKG, wpływające na jego rozwój – tzw. **prawo genewskie**, zajmujące się głównie ochroną ofiar konfliktów, np. niekombatantów lub osób, które przestały uczestniczyć w działaniach zbrojnych i tzw. **prawo haskie**, które wprowadza ograniczenia i zakazy w zakresie metod i środków walki; w praktyce nurty te uległy połączeniu wraz z przyjęciem w 1977 roku Protokołów dodatkowych do Konwencji genewskich z 1949 roku

Źródło: M. Marcinko, za: A. A. Bouvier

5. MPH – podstawy prawne – *udział Rosji*

5. MPH – podstawy prawne – *udział Rosji*

ADDITIONAL PROTOCOL I

Withdrawal of a declaration by the Russian Federation 2019

«The Russian Federation decided to withdraw the declaration made by the Union of Soviet Socialist Republics at the time of the ratification of the Additional Protocol I in accordance with Article 90, paragraph 2, recognizing ipso facto and without special agreement, in relation to any other High Contracting Party accepting the same obligation, the competence of the International Fact-Finding Commission» (unofficial translation).

4. MPH dziś - *podsumowanie*

„Międzynarodowe prawo humanitarne od momentu przyjęcia I konwencji genewskiej przed 150 laty stało się centralnym Klarem międzynarodowego porządku prawnego. W końcu jego postanowienia służą przecież ochronie tego, co wyróżnia nas ludzi – naszego **człowieczeństwa**. Jest to nieodwołalne prawo, które opiera się na przekonaniu kształtowanym przez wieki i w różnych kulturach, że konieczne jest ustalenie reguł, aby wojenne konflikty nie zamieniły się w zwykłe **barbarzyństwo**. To zadanie dla naszego pokolenia, aby umocnić te osiągnięcia poprzez stworzenie ram instytucjonalnych, które zapewnią respektowanie tych zasad. Prawo może być skuteczne tylko wtedy, gdy dysponuje niezbędnymi instrumentami. **Nigdy** w historii ludzkości **nie byliśmy bliżej** rozwiązania niż dzisiaj. Naszym zadaniem jest wykorzystanie tej możliwości“

D. Burkhalter, P. Maurer, **2015**.

Skoro jest tak dobrze...

jak to możliwe, że w

XXI wieku wydarzyła się Ukraina 2022

???

6. MPH – Ukraina 2022

🇵🇱 Rzeczpospolita
Ukraiński wywiad zamieszcza listę żołnierzy, którzy p...

🇵🇱 Polsat News
Wojna w Ukrainie. Prokurator generalna: zidentyfikowa...

🇵🇱 Polsat News
Wojna Rosja-Ukraina. Trybunał w Hadze wszczał śledz...

🇵🇱 Wyborcza.pl
Wojna w Ukrainie. Piętrzą się dowody zbrodni woj...

🇵🇱 RMF24
Zbrodnie wojenne w Ukrainie. Powstanie międzynarodo...

🇵🇱 TVP Info
Wojna Rosji z Ukrainą. Prokuratura generalna p...

🇵🇱 Wydarzenia w INTERIA.PL - Interia
Wojna w Ukrainie. Bucza: Ciała cywilów na ulicac...

🇵🇱 TVN24
Wojna Rosja - Ukraina 2022 ...

🇵🇱 Polsat News
Wojna Rosja-Ukraina - Raport Dnia. Informacje o...

🇵🇱 Wyborcza.pl
Wojna w Ukrainie. Dlaczego publikujemy zd...

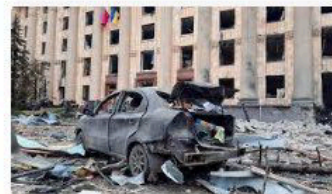
🇵🇱 Rzeczpospolita
Wojna Rosji z Ukrainą. Rosjanie popełniali zbr...

🇵🇱 Polskie Radio 24

🇵🇱 Dzieje.pl

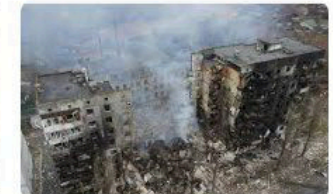
🇵🇱 Wydarzenia w INTERIA.PL - Interia

🇵🇱 Prawo.pl

🇵🇱 RMF24

🇵🇱 Bankier

7. Wnioski = *inter arma silent leges*

1. *Si vis pacem para bellum*

- **W CZASIE POKOJU** konieczne zmiany (postulaty życzeniowe)
 - ONZ (RB) - MTS ! - MTK !!
 - uporządkowanie/zredefiniowanie definicji
 - zmiana KNZ
 - spójne PMP

2. *Inter arma silent leges*

- Wojny były i są.
- Przestrzeganie zasad i podstaw MPHKZ
- Brak prowadzenia działań zbrojnych = rozwój państwa. **Cyber?**

DZIĘKUJĘ

malwina.ewa.kolodziejczak@gmail.com